

Luc Van den Briele

GODELIPH

**een toneelspel
in veertien taferelen
over het leven en de dood
van de heilige Godelieve van Gistel**

Contact met de auteur :

luc.vandenbriele@telenet.be

PERSONEN

Godeliph van Londesvoorde
Bertholf, heer van Gistel, haar man
De vader van Godeliph
De moeder van Godeliph
Iselinde, de moeder van heer Bertholf
Pater Olfredus, de geestelijke raadgever van Godeliph
Frodewine, dienaar van Godeliph
Walburgis, de minnares van heer Bertholf
Acke, hofmeester van heer Bertholf
Lantbert, stalmeester van heer Bertholf
Een troubadour
Twee kraaien

DECOR

Dit in de elfde eeuw gesitueerde toneelspel speelt zich af op zes plaatsen, maar kan in één enkel enigszins kaal en vrij abstract decor gespeeld worden. O. a. wandversieringen en kleine wijzigingen in het meubilair kunnen de veranderingen van plaats suggereren. Plaats 1 (een kamer in het ouderlijk kasteel van Godeliph) kan door een met bloemen versierd wandtapijt getypeerd worden. In plaats 2 (de spreekkamer in een klooster) kan het wandtapijt vervangen worden door een groot kruisbeeld. In plaats 3 (een kamer in de woning van Walburgis) is het kruisbeeld verdwenen, maar staan er op de (in alle plaatsen aanwezige) lange tafel een paar ijzeren kookpotten, kruiken en bekers en schalen met fruit. In plaats 4 (een kamer in Bertholfs burcht) kan de wand versierd worden met een opvallende jachttrofee, bijvoorbeeld de kop van een opgezet everzwijn. In plaats 5 (een kamer in de woning van de stalmeester) staat een primitief weefgetouw, ligt er een homp zwart brood en staat er een kruik water op de tafel. Plaats 6 is een veld aan de rand van het bos. De met takken zwaaiende troubadour suggereert de aanwezigheid van bomen en van wind.

DE PERSONAGES

Godeliph van Londesvoorde is een jonge slanke vrouw met donkere ogen en lang ravenzwart haar. Haar man Bertholf is een robuuste jonge man van ongeveer vijf en twintig jaar oud. De vader van Godeliph is een imponerende en wat hoogmoedige vijftiger. De moeder van Godeliph is een bescheiden en tot verregaande onderdanigheid opgevoede vrouw van ongeveer veertig jaar. Vrouw Iselinde is een door heerszucht gedreven vrouw met steeds een strak rond het hoofd gespannen hoofdkap. Pater Olfredus is een goed in het vlees zittende pater van ongeveer veertig jaar in lange donkerbruine kloosterkledij. Frodewine is een jong, wat mollig, zeer onderdanig en

stil dienstmeisje in grauwe werkkleding. Walburgis is een wat mollige jonge vrouw met lange blonde haren. Hofmeester Acke is een kruiperige man van middelbare leeftijd. Stalmeester Lantbert is een wat ruig boerentype van ongeveer veertig jaar. De charmes van hun oude (min of meer historische) kledij kunnen wellicht ook een aantrekkelijke rol in dit stuk spelen.

De troubadour draagt een veelkleurige en misschien wat clowneske kledij. Hij is een achtergrondfiguur. Hij bestaat vooral in de verbeelding van de andere personages en illustreert gebeurtenissen in de rand van het verhaal. Hij is niet alleen een muzikaal begeleider, hij is ook wind en donder en de in het bos huilende wolf. Hij bespeelt een groot (zilverkleurig geschilderd) leeg vat; hij trommelt er met de vingertoppen op of slaat er met de volle vuist op. Af en toe verbergt hij zich achter het vat. Het vat kan ook een grote trommel zijn, maar het geluid van een leeg vat suggereert wellicht beter de primitieve levenssfeer in de elfde eeuw.

De kraaien zijn in het zwart gekleed. Ze hebben een sterk gegrimmeerd gezicht (of dragen een masker) met grote harde ogen en harde bek. Zowel troubadour als kraaien kunnen door acteurs of door actrices vertolkt worden. De kraaienrol kan ook beperkt worden tot één acteur of actrice, maar twee kraaien brengen vermoedelijk meer mogelijkheden tot een gevarieerd spel.

De dertien rollen in dit toneelspel kunnen door gemakkelijk te verwezenlijken dubbelrollen beperkt worden tot zes acteurs en drie actrices of tot vijf acteurs en vier actrices.

KORTE INHOUD

Op zeer jeugdige leeftijd werd de geheel onervaren Godeliph van Londesvoorde uitgehuwelijkt aan de ruwe vikingafstammeling Bertholf van Gistel. Tegen haar zin aanvaardt ze het door graaf en bisschop bevolen huwelijk, maar ze ontvlucht de echtelijke betrekkingen. Ze wordt door haar man en haar boze schoonmoeder erg verneerd, mishandeld en uiteindelijk vermoord.

Veertien jaar na haar dood is ze, op basis van allerlei aan haar toegeschreven - en in het toneelspel reeds begonnen - wonderen, heilig verklaard. Haar tot waanzin gedreven man is later monnik geworden. Zijn medebroeder Drogo beschreef haar leven in *Vita Godeliph*. Gegevens uit deze tekst hebben als bron voor het toneelspel gediend.

Ook nu nog is het West-Vlaamse Gistel een bekende bedevaartplaats tegen keel- en oogziekten, tegen echtelijke ruzies en boze schoonmoeders. In juli gaat nog steeds een Godelieveprocessie uit en worden er Godeliefkoeken gebakken.

In dit toneelspel wordt de legende van Godelieve in een haast sprookjesachtig kader gezet, met ook een moderne kijk op de beweegredenen van de jonge vrouw.

T a f e r e e l e e n - in een kamer van het ouderlijk kasteel met de troubadour, de vader en de moeder van Godeliph en met Godeliph in een lang blauw kleed.

Al van voor het doek opgaat, trommelt de op de achtergrond zittende troubadour zachtjes op zijn vat. Van zodra het spel begint, fluistert hij daarbij ook de naam Godeliph. De vader van Godeliph loopt met een vastberaden blik op en neer. De moeder van Godeliph zit wat wezenloos aan de tafel. Ze kijken een beetje verbaasd op wanneer de troubadour de naam van hun dochter luidop roept.

De vader van Godeliph:

Hoor je dat? De naam van mijn dochter ligt op ieders lippen en golft op en neer over veld en bos. Haar naam vermengt zich met de sterren en met het ruisen van de zee. Ze is een begerenswaardige bruid.

De moeder van Godeliph:

Ze is nog zo jong, zo teer.

De vader van Godeliph:

De overeenkomst is gesloten. Ze trouwt met de Heer van Gistel. Haar bloed - ons bloed - zal zich vermengen met het bloed van de Grote Viking.

De moeder van Godeliph:

Zijn voorvaderen hebben ons overvallen. Ze hebben onze dorpen verwoest, onze mensen vermoord.

De vader van Godeliph:

Niet meer dan nodig was. Men overdrijft. En het is verleden tijd. De toekomst wenkt.

De moeder van Godeliph:

Toch beef ik in haar plaats. Nog zo jong en zo teer.

De vader van Godeliph:

Een man weet hoe hij zijn bruid tot vrouw moet kneden. Was onze bruidsnacht een verschrikking?

De moeder van Godeliph:

(het hoofd schuddend) Neen. Maar...

De vader van Godeliph:

Maar? Er is geen maar. Ze moet volgzaam en onderdanig zijn. Deze twee voornaamde deugden in het leven van een vrouw heb je haar toch aangeleerd?

De moeder van Godeliph:

Ja. Dat heb ik.

De vader van Godeliph:

Dan komt alles wel terecht. En velen zullen haar met een jaloerse blik bekijken. Er zijn maagden die in de sullige handen van een grijsaard belanden. Onze Godeliph krijgt een jonge Viking als Heer, een afstammeling van het Deense koningshuis. Adel zal met adel vermengd worden. *(na een poos)* Laat haar bij me komen.

De moeder van Godeliph:

Nu?

De vader van Godeliph:

Ja.

De moeder van Godeliph gaat af. De troubadour trommelt zachtjes op zijn vat en roept dan weer de naam van Godeliph.

De vader van Godeliph:

(in zichzelf mompelend) Ja. Ja. Tot ver over de zee hoort men haar naam. En droomt men van haar schoonheid.

Godeliph:

(opkomend) Vader?

De vader van Godeliph:

Godeliph. Mijn dochter. *(na een poos)* Je bent mooi. Je hebt de vreemde en donkere ogen van je moeder. En haar donkere haren. Maar je hebt mijn mond. En mijn handen.

Godeliph:

O, vader.

De vader van Godeliph:

(naar haar handen grijpend) Laat mij die handjes maar eens vastnemen. Dat gebeurt niet zo vaak. Maar binnenkort zullen andere handen jouw handen omvatten.

Godeliph:

Andere handen?

De vader van Godeliph:

Je wordt een bruid. De vrouw van een groot en machtig Heer.

Godeliph:

Maar vader...

De vader van Godeliph:

Stroomt er geen vreugde door je jonge bloed?

Godeliph:

Ik zag mezelf als bruid van God.

De vader van Godeliph:

Ook mijn jongste dochter in een klooster? Geen sprake van.

Godeliph:

Uw wil is wet, vader.

De vader van Godeliph:

Het is ook de wil van de graaf én van de bisschop. Jouw huwelijk dient hogere belangen.

Godeliph:

Als het ook Gods wil is...

De vader van Godeliph:

(haar opmerking negerend) En ben je niet een klein beetje nieuwsgierig? Wie en wat is de bruidegom?

Godeliph:

Ik luister, vader.

De vader van Godeliph:

Hij heet Bertholf en hij is Heer van Gistel. Een jong, maar nu reeds groot en machtig Heer.

Godeliph:

Ik ken hem niet.

De vader van Godeliph:

Dat komt wel. Heel binnenkort rijden we naar zijn kasteel. Je moeder en ik op onze beste paarden. En jij op de witte merrie, met rond de hals een gouden snoer en op het voorhoofd een diadeem met schitterende parels. Ik wil dat men in Gistel opkijkt naar mijn mooie dochter Godeliph.

Godeliph:

Ja, vader. *(na een poos)* Mag ik er met pater Olfredus over spreken? Hem raad vragen?

De vader van Godeliph:

Ja, doe dat. De bisschop heeft hem reeds op de hoogte gebracht.

Godeliph:

(verwonderd) Weet de pater het reeds?

De vader van Godeliph:

Ja, mijn kind. Hij verwacht je.

Godeliph:

Ik ben dus de laatste om te vernemen dat ik trouwen moet.

De vader van Godeliph:
Dat zijn nu eenmaal de gewoonten.

Godeliph:
Ik ga nu naar de pater.

De vader van Godeliph:
Straks praten we over de voorbereiding van het feest. Ga nu, mijn kind.

De troubadour trommelt zachtjes op zijn vat. Het wordt donker.

T a f e r e e l t w e e - in de spreekkamer van het klooster met de troubadour, Godeliph in haar lange blauwe kleed (maar nu met een blauwe sjaal op het hoofd) en met pater Olfredus.

De troubadour trommelt zachtjes op zijn vat en imiteert neuriënd de niet al te verre bimbam van een kloosterklok. Godeliph wacht. Pater Olfredus komt binnen en fronst de wenkbrauwen.

Pater Olfredus:
Hier staat geen blij, maar een treurig meisje te wachten.

Godeliph:
Mijn ziel weent, pater Olfredus. Binnen in mij broeit verwarring.

Pater Olfredus:
Ik begrijp het.

Godeliph:
Ik ken Heer Bertholf niet. Wordt hij een nieuwe vader?

Pater Olfredus:
Hij wordt uw levensgezel en de vader van uw kinderen.

Godeliph:
Maar ik ken hem niet. Ik voel geen genegenheid voor hem. Geen liefde.

Pater Olfredus:
Dat is niet nodig, jonkvrouw. Liefde groeit. Ze ontspruit bij het eerste samenzijn, klampt zich vast aan nieuw leven, aan kinderweelde. En dan wordt ze een grote rijpe vrucht in de handen van God. Er is geen reden tot twijfel. De eerste stap lijkt wat moeilijk, maar dit nieuwe leven zal u goed doen. Ge stijgt in rang. Ge wordt een grote Dame, de heerseres over een belangrijke burcht.

Godeliph:

Ik hou niet van de feesten in dat soort kastelen. Ik hou niet van de jachtpartijen.
Van het moordlustig geblaf der honden.

Pater Olfredus:

(wat strenger) Bekijk uw huwelijk als een door God bevolen taak. Trouwen is veel meer dan verbonden worden met een man. Het is werken aan het voortbestaan van de mensheid. En in uw geval is het nog meer. U wacht een grootse taak. Er is veel te doen in de nog woeste streek van Gistel. Bijgeloof tiert nog welig in de hutten van de lijfeigenen. Vaak wordt er nog getwijfeld tussen de krachten uit een heidens verleden en de troost van het nog jonge christendom. In Gistel zult ge doen wat ge in onze streek ook al af en toe hebt gedaan: de armen helpen en ze de weg naar de Kerk wijzen.

Godeliph:

Maar is het nodig te trouwen om dát te doen? Ik zou er liever als dienstmaagd van Christus gaan en arm zijn met de armen. Mijn brood met ze delen. Ze leren bidden en met vertrouwen naar de hemel kijken.

Pater Olfredus:

Ik begrijp u, jonkvrouw Godeliph. Maar uw vader heeft het beste met u voor. Vergeet ook niet dat ge trouwt met de zegen van bisschop Radbout. En graaf Boudevijn wil het. Hij wil land met land en geld met geld verenigen. Bouwen aan de toekomst vereist strijd tegen versnippering, zegt hij.

Godeliph:

(gelaten) Ik zal me niet verzetten.

Pater Olfredus:

Ik heb het altijd als een voorrecht beschouwd uw geestelijke raadgever te mogen zijn. In bescheiden mate heb ik aan de vorming van uw persoonlijkheid meegewerkt. Gij zijt een uitzonderlijk goede vrouw. Ik weet dat onrecht u pijn doet en dat het harde lot van onze lijfeigenen dank zij u werd verzacht. Ge zijt nog jong en teer, maar ge zijt ook sterk. Uit vast geloof is bij u een sterke wil gegroeid. Ge buigt niet graag voor kwade winden.

Godeliph:

Ik voel dit huwelijk als een kwade wind op me afkomen.

Pater Olfredus:

Het huwelijk is geen kwade wind. Over de vereniging van man en vrouw heeft de apostel Paulus veel goeds gezegd.

Godeliph:

(gelaten) Ik zal me niet verzetten, pater Olfredus.

Pater Olfredus:

Ga nu naar huis en zoek uw moeder op. Kniel neer en leg uw hoofd in haar schoot. Zij zal u troosten en begeleiden.

Godeliph:

In Gistel zal ik haar missen.

De troubadour roffelt op zijn vat en imiteert hoorngeschal.

Godeliph:

Dat akelig geluid van de jagers. Word ook ik een prooi?

Pater Olfredus:

(bijna kwaad) Maar jonkvrouw toch. Jacht maakt deel uit van ons aardse leven. Ge zijt nog te jong om ook dat reeds te begrijpen.

Terwijl de troubadour zachtjes op zijn vat trommelt wordt het donker.

T a f e r e e l d r i e - een kamer in de woning van Walburgis met de troubadour, Walburgis (in een lang rood of paars kleed) en een elegant, maar toch wat nonchalant geklede Bertholf.

Walburgis staat te wachten. Achter haar rug zet de troubadour kruiken en kookpotten en daarna ook een schotel met fruit en noten op de tafel. Hij ruikt aan de spijs en drank, rolt met de ogen en likt zich watertandend de lippen. Walburgis kijkt ongeduldig rond en reageert verblijd op het binnenkomen van Bertholf. De troubadour trekt zich onopvallend terug achter zijn vat.

Walburgis:

(met uitgestoken handen) Bertholf. Mijn Bertholf.

Bertholf:

Walburgis.

Walburgis:

Je ogen staan wild.

Bertholf:

Wilder dan die van jou?

Walburgis:

Er springen vonken uit, nog méér dan vroeger.

Bertholf:

(snuivend) Je ruikt lekker. *(na een poos)* Je handen en je lippen trillen. Is er iets?

Walburgis:

Kom je nu voor het laatst?

Bertholf:
Voor het laatst?

Walburgis:
Ik hoorde dat je heel binnenkort gaat trouwen.

Bertholf:
Volgende week. Maar dat zal geen einde maken aan ons minnen.

Walburgis:
(na een zucht van opluchting) Is ze mooi?

Bertholf:
Ik weet het niet. Een vreemde schoonheid, zegt mijn vader. Jong en onervaren.
En duizendvoudig vroom. Haha.

Walburgis:
Mooi en vroom. Zo zal ze tussen ons staan.

Bertholf:
Misschien zal ze ook wel trachten om tussen mij en mijn moeder te staan. Er zal dus veel veranderen. Maar verjaag die wolk van onrust in je blik. Jij blijft mijn minnares, mijn tuin van lusten. Mijn koningin der liefde.

Walburgis:
Misschien is ze wel beter dan ik.

Bertholf:
Kan niet.

Walburgis:
Hoe heet ze?

Bertholf:
Godeliph. Een onuitspreekbaar taaie naam, waar mijn tong nog niet aan wennen kan. Een naam zonder voorvaderlijke klank, ver verwijderd van het Walla en het Burga dat jij me biedt. (met wat minachting) Godeliph! Ik zou haar gewoon Vrouw kunnen noemen, naar ook dat zint me niet.

Walburgis:
Ze wordt je vrouw. Zij is het die je echte nageslacht zal baren.

Bertholf:
Ik heb haar niet gekozen.

Walburgis:
Ik weet het. Het zijn de vaders...

Bertholf:
En de graaf en de bisschop...

Walburgis:

... die prooien zoeken in hun drang naar groter jachtgebied. *(op zijn buik kloppend)*
Je buik gromt. Honger?

Bertholf:

Ja. *(snuivend)* Wat ruik ik?

Walburgis:

Gebraden everzwijn. En een grote schaal met appels en hazelnoten. En we drinken het goede Vikingbier of onze Vlaamse mede.

Bertholf:

Je kent mijn smaak. Je kent ook mijn driften. Ik verlang naar je. *(zich tegen haar aandrukkend)* Voel hoe ik naar je verlang, hoe mijn drift groeit en groeit.

Walburgis:

Ja. Ja. Ja. Sterke jager. Groot vuur dat mij ontvlammen doet. Kom nu, kom.

De troubadour trommelt zachtjes op zijn vat. Het wordt donker.

***T a f e r e e l v i e r - in een kamer van Bertholfs burcht
met de troubadour, Iselinde en Bertholf.***

Iselinde en Bertholf staan uiterlijk onbewogen, maar innerlijk vol spanning te wachten. De troubadour loopt heen en weer met veelkleurige slingers.

Troubadour:

(met jubelende stem) Daar komt de bruid.
Daar komt de langverwachte bruid.
Gezeten op een trots en sierlijk stappend paard,
op een witte en met bloemen versierde merrie.
Ze is getooid met goud en met geflonker
van edelstenen in rood en groen en blauw.
Leve de bruid.
Lang leve de bruid.
Lang leve jonkvrouw Godeliph.

Iselinde:

Daar komt ze. De vrouw die uw vader voor mijn Bertholf heeft gekozen.

Bertholf:

Ja, moeder. Een vreemde schoonheid uit het Land van Boonen, zei hij.

Iselinde:

Een zwarte kraai.

Bertholf:

Gehuld in wijd satijn en met goud beladen, maar inderdaad een zwarte kraai.
Zwart haar en ogen als de nacht. Hehehe. Een nog onbekende horizon.

Iselinde:

Lokt dát u aan? Zwart is de kleur van de nacht en van zijn boze geesten. Ze zal uw nageslacht met onheil overladen.

Bertholf:

Moet ik haar verwelkomen?

Iselinde:

(*met grote nadruk*) Néén. Blijf naast uw moeder staan. Ga haar niet tegemoet.

Bertholf:

Vader brengt haar wel tot hier.

Iselinde:

De oude dwaas. Hoe kon hij voor dit onheil kiezen?

Bertholf:

Ah. Ziekte heeft hem verzwakt. Ik heb getracht hem te vervangen, maar hield tot op vandaag te veel van jacht en zwerven om het ook echt goed te doen. Ik ben er mij van bewust dat dit huwelijk veel zal veranderen.

Iselinde:

Die kraai brengt onheil over ons.

Bertholf:

Gij zijt een sterke moeder. Gij hebt onze bezittingen altijd goed beheerd. Ik ben trots op u.

Iselinde:

Binnenkort wordt gij de nieuwe Heer van Gistel. En wordt die zwarte kraai de nieuwe heerseres?

Bertholf:

(*een beetje geïrriteerd*) Moeder.

Iselinde:

Ik wil het niet. Ik duld het niet.

Bertholf:

Uw rol is nog niet uitgespeeld, moeder. Als ik er niet ben, wil ik dat gij de orde en tucht blijft handhaven. Want aan mijn nooit voldane lust tot zwerven zal ook nu nog geen einde komen.

Iselinde:

Ook aan het minnen van onze brede blonde vrouwen zal geen einde komen. Ik ken u. En ik ben trots op u.

Bertholf:

En ik ben trots op mijn moeder. Gij blijft onmisbaar, gij blijft de spil waarrond het Gistels leven draaien zal.

Iselinde:

(haast sissend) En zij, en zij?

Troubadour:

(terwijl hij op het vat trommelt) Juich, volk, juich. Het feest begint.

Het wordt donker.

T a f e r e e l v i j f - in dezelfde kamer van Bertholfs burcht met de troubadour, de in een lang wit bruidskleed gehulde Godeliph en met Bertholf, in elegante maar erg nonchalant loshangende kledij.

Godeliph staat vooraan op de scène. De troubadour trommelt heel zacht en heel langzaam op zijn vat.

Godeliph:

(in zichzelf) Zijn eerste blik was koud, zijn lippen waren hard en onbewogen. Hard en wrokkig waren ook de ogen van zij, die hier mijn nieuwe moeder wordt. Geen kus, geen handdruk, niet één woord van welkom uit hun mond. Alleen de zieke vader bekeek me met een milde blik. En het volk leek blij met mijn komst. Hùn gejuich deed me goed. Maar ze bleven buiten staan. Eens de slotgracht overschreden voelde ik een vreemde koelte aan me kleven. Koel en eindeloos lang was ook het samen zitten aan die feesttafel met de zware geur van wildbraad, van bosbessen, van donker bier.

De troubadour trommelt wat luider op het vat.

Godeliph:

Hij praat nu met zijn vele vrienden; zijn dronken mond zwelgt steeds meer sterke drank. De vrienden giechelen, brallen vreemde klanken. *(na een poos)* Soms snoven ze als jachthonden en bekeken me dan met grote ogen. Wat ik voorzien had, lijkt op komst: ik word de prooi van een onverbiddelijke jager.

Bertholf is onhoorbaar opgekomen en gaat achter Godeliph staan. Ze voelt zijn dreigende aanwezigheid.

Godeliph:

(met benepen stem) Mijn God ...

Bertholf:
(*met wat dronken stem*) Kom mee.

Godeliph:
(*verward*) Nu?

Bertholf:
Ja. Nu.

Godeliph:
(*zich naar Bertholf omdraaiend, verward*) Bertholf, mijn Heer...

Bertholf:
Meekomen, zeg ik.

Godeliph:
Ja, Heer.

De troubadour slaat een paar keer wat hard op zijn vat.

Bertholf:
Ik heb aan mijn vrienden gezegd dat ik hen even verlaat voor een dure plicht. Dat ik in een zwart bos een roodwitte lelie ga plukken. Daar drinken ze nu op.

Troubadour:
(*nadat hij luid en wild op het vat heeft getrommeld*) Leve bruid en bruidegom. Leve Bertholf en zijn bruid. We drinken op de ontmaagding.

De troubadour geeft een harde vuistslag op het vat. Godeliph kijkt verontrust op.

Godeliph:
Het dondert.

Bertholf:
De stem van de oude Thor. De dondergod spreidt ons bruidsbed open. (*haar bij de arm meetrekkend*) Kom.

Godeliph:
Ja, mijn Heer.

De troubadour trommelt eerst zacht, maar slaat dan weer wild en donderluid op het vat.

Godeliph:
(*bibberend*) Doof de toortsen, Heer. (*na een poos*) Benader mij in duisternis.

Bertholf:
Doe dat kleed uit.

Godeliph:
(*bang*) Heer Bertholf.

Bertholf:
(*ruw*) Moet ik het zelf uittrekken?

Godeliph:
(*nog banger*) Heer Bertholf.

Bertholf:
(*haar lichaam betastend*) Laat me voelen.

Godeliph:
(*met benepen stem*) Heer Bertholf.

Bertholf:
Uw lijf is plat en mager. Ik ben beter gewoon.

Godeliph:
(*heel bang*) Heer Bertholf.

Bertholf:
Zwijg.

De troubadour trommelt nu nauwelijks hoorbaar. Hij kijkt met wijd opengesperde ogen in het ijle. Bertholf duwt Godeliph op de tafel, trekt haar kleed omhoog en doet een poging om haar te bekruipen. Hij gromt en laat een hand met wriemelende vingers zien. Het wordt langzaam donker. Godeliph gilt. De troubadour trommelt nog steeds heel zacht op het vat.

Bertholf:
(*grommend*) Verdomme. (*de op de tafel liggende Godeliph op en neer schuddend*) Gij. Gij. Gij. Gij thorverdomd wijf.

Bertholf verlaat de tafel en gaat woest af. De troubadour verlaat zijn vat en trekt het bruidskleed van Godeliph over haar blote benen. Het wordt helemaal donker.

T a f e r e e l z e s - in dezelfde kamer van Bertholfs burcht met de troubadour, Iselinde, de in ruiterkledij geklede Bertholf en de verzorgd, maar eenvoudig geklede Acke.

De troubadour zit achter zijn vat en laat zijn verontrust gezicht slechts af en toe zien. Iselinde loopt opgewonden heen en weer. Bertholf komt op, maar hij bekijkt zijn moeder niet.

Iselinde:
(*verwonderd*) Bertholf.

Bertholf:
Mijn paard wordt gezadeld. Ik vertrek.

Iselinde:
Nu? Zo laat in de avond en in dit woeste weer?

Bertholf:
Ja.

Iselinde:
Bertholf. Mijn zoon. Waar gaat ge heen?

Bertholf:
Laat me gerust.

Iselinde:
En die zwarte kraai?

Bertholf:
Ligt in zwijm. Ze is geen vrouw. Ze is plat en droog als een zanderige vlakte. Ik ga naar Walburgis.

Iselinde:
Maar die kraai? Wat moet ik met haar?

Bertholf:
(*afgaand*) Verzin maar wat.

Iselinde:
Blijf niet te lang weg.

Bertholf:
(*verstoord*) Nee, moeder.

Iselinde:
(*in zichzelf*) Onheil over ons. Zwart onheil. (*na een poos, roepend*) Acke.

Acke:
(*opkomend*) Mevrouw?

Iselinde:
Maak morgen een kamer leeg in de woning van de stalmeester. En haal het meisje Frodewine uit de keuken. Ze is toch te vertrouwen?

Acke:
Het is een volgzzaam meisje. Er zijn geen klachten over haar.

Iselinde:

Morgen zal zij die mislukte bruid naar het huis van de stalmeester vergezellen. Zet daar ook een weefgetouw en nog wat andere spullen om zich mee bezig te houden.

Acke:

(met een buiging afgaand) Jawel, Mevrouw.

Iselinde:

(in zichzelf) Of zouden we haar naar het veld verbannen? Als kraai tussen de kraaien. *(roepend)* Hoort ge dat, Bertholf? Hoort ge dat? We zetten haar als een kraai tussen de kraaien. Hahahaha. *(na een poos)* Dor en droog, zei hij. Maar nu is hij op weg naar een echte vrouw. Naar zijn Walla. Zijn Burga. Zijn Burgawal en Wallaburg. Zij zal hem met open armen ontvangen en ze zal zijn wonden zalven. En hem breed en diep beminnen. *(met de handen op de buik)* Hem geven waar ik zo vaak naar heb verlangd. Passie. Vervoering. Een bijna duivels genot.

De troubadour slaat wild op zijn vat.

Iselinde:

De dondergod begeleidt hem. Thor is trots op mijn zoon. En ik ben trots op mijn zoon.

Het wordt donker.

T a f e r e e l z e v e n - in dezelfde kamer van Bertholfs burch met de troubadour, Iselinde, Bertholf, Acke en de kraaien.

Iselinde zit aan de tafel en wacht op de terugkeer van haar zoon. Op de achtergrond hinnikt de troubadour, die dan discreet afgaat. Iselinde kijkt hoopvol op. Bertholf komt op.

Iselinde:

Bertholf.

Bertholf:

Moeder.

Iselinde:

Mijn zoon. Kom in mijn armen.

Bertholf:

(zijn moeder omarmend) Vergeef die zoveelste plotse vlucht. Lig vader weer ziek te bed?

Iselinde:

Ja. Er zijn niet te veel problemen geweest. En Acke heeft goed geholpen.

Bertholf:

En dat zwarte wijf?

Iselinde:

Heb ik niet meer gezien. Men zegt me dat ze met de glimlach het onschuldig lammetje speelt.

Bertholf:

Mijn onverschilligheid is omgeslagen in haat. Ik haat haar en zal haar blijven haten.

Iselinde:

Ik heb haar laten opsluiten in de woning van de stalmeester.

Bertholf:

En hoe moet het verder?

Iselinde:

Zijt gij vastberaden en niet van plan haar te bevruchten?

Bertholf:

Ja. Ik daal geen tweede maal in deze steengroeve af.

Iselinde:

Ik heb haar met de kraaien vergeleken en misschien lijkt ze meer op kraaien dan ons lief is. Kraaien zijn taaie beesten. Ze worden honderd jaar, zegt men. Ook zij is taai.

Bertholf:

Zij wordt geen honderd jaar. Wat gaan we doen?

Iselinde:

Ik dacht: we breken haar geest door vernedering. Maar die verdomde glimlach van haar is nog niet verdwenen. Niet één klacht heeft haar lippen beroerd. Ze zit aan een weefgetouw, slaapt op een lemen vloer en krijgt niet meer dan één brood en één kruik water per dag. En dat moet ze dan nog delen met haar dienaar.

Bertholf:

(*een beetje verbaasd*) Heeft ze een dienaar?

Iselinde:

Ik heb het meisje opgedragen mij elke dag te komen vertellen wat ze doet en zegt.

Bertholf:

En?

Iselinde:

Ze schikt zich schijnbaar in haar lot. Ze werkt en zingt de liedjes uit haar kinderjaren. Ze knielt neer en dankt de Heer voor het goede brood en voor het frisse water. Ze smeekt God uw hart met liefde te vullen.

Bertholf:

Hehehe. *(na een poos)* Is dat meisje te vertrouwen?

Iselinde:

Soms twijfel ik. Misschien heeft de kraai haar reeds behekst.

Bertholf:

Ze moet nog méér vernederd worden.

Iselinde:

Ik heb gedacht: laat haar het veld bewerken.

Bertholf:

(enthousiast) Ja.

Iselinde:

Laat haar de kraaien van de velden jagen.

Bertholf:

Goed gedacht. Het is een uitputtend werk. Kraaien zijn onverzadigbaar en agressief.

Iselinde:

En moeilijk te verjagen.

Bertholf:

Het wordt een haastig heen en weer draven tussen de vier hoeken van het veld. Tot ze er bij valt. We hebben iemand nodig die er discreet op let dat ze het ook echt doet.

Iselinde:

Neem de stalmeester. Een ruwe vent, maar in hoge mate trouw. Acke heeft hem aanbevolen.

Bertholf:

Is zijn vrouw niet onlangs overleden? Als hij zijn taak goed vervult, geef ik hem een nieuwe vrouw. *(na een poos)* Ik zal haar nu bezoeken.

Iselinde:

Is dat wel verstandig?

Bertholf:

Ik wil die verdomde glimlach zien. En hem breken.

De kraaien komen krassend op, fladderen even over de scène en zetten zich dan op de achtergrond neer.

Iselinde:

Het krielt dit jaar van kraaien op het veld.

Bertholf:

Voor één keer zijn die onheilsbeesten welkom.

Iselinde:

Acke zegt dat er in de dorpen onrust broeit.

De kraaien laten een verward en woedend gekras horen.

Bertholf:

(tussen het gekras roepend) Acke.

Acke:

(opkomend) Heer Bertholf.

Bertholf:

Is er onrust in de dorpen?

Acke:

Er wordt geroddeld, Heer. Mevrouw Godeliph breekt haar karig brood aan stukken en deelt het aan de armen uit. Ze vallen voor haar op de knieën en kussen haar handen. Er wordt gefluisterd dat ze met die handen zieken kan genezen.

Bertholf:

We gaan dat straks bespreken.

De kraaien krassen, maar nu veel rustiger. Bertholf gaat af. Iselinde kijkt hem met een tevreden glimlach na. Het wordt donker. En misschien ook pauze.

T a f e r e e l a c h t - een kamer (met venster) in de woning van de stalmeester met Godeliph, Frodewine, Bertholf en de kraaien.

Godeliph ontwaart de draden in het weefgetouw. Frodewine veegt de vloer met een bezem. Op de achtergrond lopen de kraaien rustig heen en weer. Af en toe krassen ze heel zachtjes. Frodewine kijkt naar buiten.

Frodewine:

(opgewonden) Mevrouw. Heer Bertholf komt.

Godeliph:

O, God. Geef mij kracht. (*Frodewine wil weggaan, maar Godeliph houdt haar tegen*) Je blijft hier, Frodewine. Ga naar het weefgetouw en werk.

Frodewine:

(*reeds achter het weefgetouw staand*) Ik zal niet opkijken, Mevrouw.

Bertholf komt op.

Godeliph:

(*schijnbaar opgewekt*) Gegroet, Heer Bertholf. Welkom in mijn nederige woning. Ik heb u weinig aan te bieden. Een homp roggebrood en een kruik met water. (*met een brede glimlach*) Als ik u daarmee verblijden kan.

Bertholf:

Roggebrood en water, met de glimlach aangeboden. Het is dus waar wat wordt gezegd. Ze glimlacht, wordt gezegd. Ze lijkt gelukkig, wordt gezegd.

Godeliph:

Ik aanvaard wat God mij geeft.

Bertholf:

Ik heb geen slechte relaties met uw God. Af en toe verpest hij wel mijn dagen of mijn nachten, maar ook de kraaien doen dat soms. Het gaat voorbij.

Godeliph:

Ontsluit uw hart en vraag Hem raad.

Bertholf:

Kasteel en Kerk slaan de handen in elkaar en zijn elkaar tot steun. (*met plotse stemverheffing*) Maar gij verstoort de orde. Er broeit onrust onder de horigen van mijn gebied. Uw domme glimlach lokt verzet uit. Als het blijft duren, laat ik de handen hakken van al wie uw handen heeft gekust. (*na een poos, naar Frodewine wijzend*) He, jij daar, kijk me aan en laat je handen zien.

Frodewine laat (zonder op te kijken) haar handen zien.

Bertholf:

Hoe heet je?

Frodewine:

Frodewine, Heer.

Bertholf:

Frodewine. Kloeke naam. Doet aan Freya denken, de voorvaderlijke Godin der vruchtbaarheid die op de slagvelden het zaad uit de buiken van de gevallen krijgers kwam zuigen. Frodewine. Je naam is kloek en je hebt ook kloeke handen. Wil je een hand verliezen ter wille van h  r zotte glimlach?

Godeliph:
(*bijna opstandig*) Heer Bertholf!

Bertholf:
(*woest*) Zwijg.

Godeliph:
(*vastberaden - een van haar handen uitstekend*) Neem mijn hand, Heer Bertholf, en hak hem af.

Bertholf:
Zwijg. Als ik Christus was, zou ik me beledigd voelen. Ge wilt Hem in lijden overtreffen. En hoe zit dat met die wonderen? Mijn goede moeder geeft u één brood per dag, maar de hompen brood die de bedelaars ontvangen zijn samen groter dan dat ene brood. Ik geloof niet in uw wonderen. Als ik de dief betrap die broden voor u pikt, dan zal hij of zij meer verliezen dan een hand.

Godeliph:
(*een beetje wanhopig*) Heer Bertholf...

Bertholf:
Is het uw dienaar die gaat stelen? Ben jij het, Frodewine?

Frodewine:
(*nog steeds met uitgestoken handen, nu wenend*) Neen, Heer, neen.

Godeliph:
Er wordt geen brood gestolen, Heer Bertholf.

Bertholf:
Ik geloof u niet. (*na een poos*) Vanaf heden wordt uw taak verzwaard. Uw vele zusters vernielden de gewassen op het veld. Kijk niet zo dom naar mij. Ik heb het over de kraaien. Voortaan zult gij ze van het veld verjagen. Ze met een stok achterna zitten. Ik wil per dag honderd doodgeklopte kraaien zien.

Godeliph:
De kraaien zal ik verjagen. Maar ik zal ze niet doden.

Bertholf:
Honderd per dag. Acke zal ze tellen. Elke ontbrekende kraai zal door een stokslag op uw blote rug vervangen worden.

Godeliph:
Kraaien zijn door God geschapen dieren. Ik zal ze met Gods hulp verjagen. (*met grote nadruk*) Maar ik zal ze niet doden.

Bertholf:
Uw rug zal bloeden. En Frodewine zal hem niet verzorgen. (*naar Frodewine kijkend*) Laat je kloeke handen nu maar zakken, kind. En laat je kloeke lichaam zien. Hef je kleed omhoog.

Godeliph:
(ontzet) Heer Bertholf.

Bertholf:
Zwijgen. Open uw ravenzwarte ogen en kijk naar de weelde van een welgescha-
pen vrouw uit Gistel. Hoger dat kleed. (*Frodewine weent*) En bij mij komen.

Godeliph:
Heer Bertholf, dat duld ik niet. (*ze krijgt een slag in het gezicht en onderdrukt een
kreet van pijn*) Ja, slaat mij. Slaat ook op de andere wang. En slaat harder.

Bertholf:
Het is onduidbaar dat hier over niet dulden wordt gesproken. Wie is in Gistel Heer
en Meester? Wie, Frodewine? Zeg het haar.

Frodewine:
(*wenend*) Gij zijt onze Meester, Heer.

Bertholf:
Kijk naar je meesteres, Frodewine. (*dwingend*) Kijk naar haar. Ze zou mijn vrouw
moeten zijn, maar ze is geen vrouw. (*de woorden in het gezicht van Godeliph
spuwend*) Onder een schone kop heeft ze het lijf van een magere geit. En dat on-
toegankelijk en stenig lijf werd me door Graaf en Bisschop gegeven. (*ironisch*)
Zijn we ze een beetje dank verschuldigd?

Godeliph:
Frodewine, laat ons alleen.

Bertholf:
Frodewine zal blijven.

Godeliph:
(*bijna opstandig*) Heer Bertholf!

Bertholf:
Zwijgen. (*hij trekt Frodewine bij zich, betast haar en speelt met haar lange blonde
haar*) Blonde pracht. Een sterk en stevig lijf. Goed en mals vlees. (*na een poos*)
Het wijf van mijn stalmeester is onlangs bij het baren van een kind gestorven. Hij
krijgt je. Je zal een goede vrouw voor hem zijn en sterke zonen voor hem baren.
Ben je nog maagd?

Frodewine:
Ja, Heer.

Bertholf:
(*Frodewine nog meer betastend*) Mals vlees. Hoor je dat, Godeliefje? Mals vlees.
En ik neem het.

Godeliph:
(ontzet) Heer Bertholf.

Bertholf:
Een stalmeester krijgt geen maagd. Ontmaagding behoort tot de zware plichten van een Heer en Meester. (*Frodewine meetrekkend*) Kom, lekker stuk. Ik ruik nu al de geur van je warme honing. Hehehe.

Godeliph vecht tegen opkomende tranen en verbergt het gezicht achter haar handen. Bertholf en Frodewine gaan af. De kraaien krassen onrustig. Godeliph wankeelt, valt op de grond. De onrustig krassende kraaien komen haar van dichtbij en zeer nieuwsgierig bekijken. Het wordt donker.

T a f e r e e l n e g e n - in dezelfde kamer van de stalmeester met de troubadour, Godeliph, Frodewine en de kraaien.

Het is halfdonker. Frodewine komt het haar van Godeliph. De twee vrouwen bekijken elkaar met een zekere passie. De troubadour zit op de achtergrond en lijkt te slapen. Het opkomende licht maakt hem wakker. Hij wrijft zich de ogen uit en slaat met de vuist op zijn vat.

Godeliph:
God roept mij.

Een nog luidere vuistslag op het vat.

Godeliph:
(met gesloten ogen) Achter de vensters van mijn ogen lonkt God. We gaan Hem nù zoeken.

Frodewine:
Gaan we naar de kerk, mevrouw?

Godeliph:
Niet naar de kerk van Gistel.

Frodewine:
Gaat mevrouw verder dan onze kerk?

Godeliph:
Ja. We gaan samen weg. Wèg.

Frodewine:
Mevrouw! Laat mij hier blijven om de kraaien te verjagen.

Godeliph:

Je gaat mee. Ik zal met de kraaien praten.

Frodewine:

Maar mevrouw.

Godeliph:

Denk niet dat ik de taal der kraaien spreek. Ik zal ze toespreken met de stem van God. Ze zullen luisteren en zolang we weg zijn, zullen ze de velden met rust laten.

De kraaien komen wild fladderend en krassend naar binnen.

Godeliph:

(met gestrekte arm en op een gebiedende toon) Kraaienvolk, kraaienvolk, laat poot en vleugel rusten.

De kraaien zetten zich neer, vouwen de vleugels en luisteren.

Godeliph:

(op een nog meer gebiedende toon) Ga op de rand van de velden zitten, de ogen en de snavels toe. Tot we terug zijn of tot God u wakker maakt.

De kraaien sluiten de ogen en bewegen niet meer.

Godeliph:

(naar buiten kijkend) Alle kraaien vallen neer.

Frodewine:

Zijn ze dood?

Godeliph:

Neen, ze zetten zich in lange rijen neer, kraai naast kraai, ze lijken in slaap verzonken.

Frodewine:

(ook naar buiten kijkend) Een wonder.

Godeliph:

Een geschenk van de Hemelse Heer. *(na een poos - met de handen tegen het hart gedrukt)* Op sommige momenten is God mij zeer nabij. Hij komt mij tegemoet, neemt mijn handen en drukt ze tegen zijn goddelijke lippen. Ik heb visioenen waarin ik zie hoe ik door Hem op een bruidsbed word neergelegd.

Frodewine:

(een beetje verschrikt) Is God een man?

Godeliph:

In een visioen heb ik gezien dat Hij een Man is met het effen lichaam van een Engel. Wanneer Hij mij tegen zich aandrukt, voel ik geen angst, alleen een zoete vreugde.

Frodewine:
De vreugde die ook wij ervaren hebben?

Godeliph:
Ja.

De troubadour imiteert een in de verte huilende wolf.

Frodewine:
Een wolf.

Godeliph:
We zullen op onze tocht nog meer wolven horen. Maar met Gods hulp zullen we de wolven ontlopen.

Frodewine:
Gaan we door het woud, mevrouw?

Godeliph:
Ja.

Frodewine:
Gaan we in het grote bos wonen?

Godeliph:
Neen. Ik keer terug naar huis. Het zal een verre en lastige tocht zijn, maar mijn vader moet weten wat hier gebeurt. En jij gaat mee.

Frodewine:
Men zal mij doden, Mevrouw. Geen horige heeft het recht het gebied van zijn Heer te verlaten.

Godeliph:
Je staat onder mijn bescherming.

Frodewine:
Men zal me missen. Morgen reeds.

Godeliph:
Dat weet ik. Ik weet dat je hier bent in opdracht van moeder Iselinde en dat je haar dagelijks moet bezoeken. Maar er is veel veranderd sinds onze eerste dag van samenzijn.

Frodewine:
Ja, Mevrouw.

Godeliph:
Innigheid bindt ons. Soms denk ik dat dit de ware liefde is.

Frodewine:

Ook als vrouw van de stalmeester zal ik aan de zachtheid van uw handen denken.

Godeliph:

Vergeet die stalmeester. God zal ons helpen. We zullen vooral 's nachts lopen. Op enkele plaatsen zullen we ons overdag moeten verschuilen. En we vermommen ons als geringe lieden. Ga op zoek naar mannenkieren die ons passen.

Frodewine:

Verkleed we ons als man?

Godeliph:

Ja. Dat is veiliger en verhoogt onze kansen.

Frodewine:

Ik heb angst, mevrouw.

Godeliph:

Je moet vertrouwen hebben. En de vaste wil tot slagen.

De troubadour laat de wolf onheilspellend lang en dichtbij huilen. De kraaien openen verschrikt de ogen. Het wordt donker.

***T a f e r e e l t i e n - in de spreekkamer van het klooster
met de troubadour en de als mannen verklede Godeliph en Frodewine.***

Godeliph en Frodewine zitten vervuild en vermoeid aan de tafel.

Godeliph:

Het doet goed terug te zijn in Boonen. In het paradijs van mijn kinderjaren. Straks zal ik mijn moeder terugzien. En vader. (*na een poos*) Ah, wat ben ik moe. Jij ook?

Frodewine:

Ja, mevrouw.

Godeliph:

Maar onze vlucht is gelukt.

Frodewine:

Angst klopt weer in mijn keel. Zal men mij aanvaarden?

Godeliph:

Je staat onder mijn bescherming. Wij zijn in lijden één geworden en we blijven in vriendschap met elkaar verbonden.

Frodewine:

De wolven hebben we ontlopen. De wereld van de mannen is gevaarlijker.

Pater Olfredus:

(opkomend) Geloofd zij Jezus Christus. *(na een poos)* Verdwaalde pelgrims of vroege bedelaars? Waarmee kunnen we helpen?

Godeliph:

Pater Olfredus.

Pater Olfredus:

(aarzelend) Uw stem is mij bekend. *(Godeliph van dichtbij bekijkend, verward, bijna stotterend van verstomming)* Vermomd als bedelaar, op blote voeten, vuil en moe. Het kan toch niet dat gij...

Godeliph:

Ja, pater. Ik ben jonkvrouw Godeliph.

Pater Olfredus:

(met de blik naar de hemel) Mijn God, help ons doorheen dit uur van grote rampspoed. *(een hand op het hoofd van Godeliph leggend)* Wat is er gebeurd?

Godeliph:

(af en toe naar adem happend) Ik ben Gistel ontvlucht met mijn trouwe dienaar. Ik wil dat mijn vader weet wat mij is overkomen. De Heer die mijn man geworden is, heeft mij verstoten. Zijn moeder heeft me uit het kasteel verjaagd. Als een horige heb ik in een lemen hut gewoond en weinig meer gegeten dan roggebrood met water. Als de geringste der geringe vrouwen heb ik de velden bewerkt en er de kraaien verjaagd.

Pater Olfredus:

(nuchter) Hebt gij het samenzijn met uw man geweigerd?

Godeliph:

Neen.

Pater Olfredus:

(erg twijfelend) Neen?

Godeliph:

Neen. *(na een poos van vermoeid hijgen)* Ik ben in zwijm gevallen terwijl zijn dronken vingers mijn heimelijkheid verscheurden. Ik weet niet wat er verder in de bruidsnacht is gebeurd. Hij heeft me geen tweede keer benaderd. Hij doet het alleen met andere vrouwen. Hij heeft ook mijn trouwe dienaar verkracht.

Pater Olfredus:

O God.

Godeliph:

Kan het dat mijn vader voor dat alles de ogen sluit? Is dit geen smaad voor hem?

Pater Olfredus:

(nuchter redenerend en al wat streng) Hij zal het ongetwijfeld als een smaad ervaren. Maar ge zijt de vrouw van Heer Bertholf. Uw vader heeft deze verbintenis met zijn ridderwoord bezegeld. En graaf en bisschop hebben de overeenkomst bevestigd. *(na een poos)* God zelf heeft u onverbrekkelijk aan Heer Bertholf verbonden.

Frodewine:

Pater. Mevrouw valt bijna in zwijm.

Pater Olfredus:

(nu toch met wat medelijden) Jullie zijn uitgeput. Hier is een kruik met water. Besprenkel haar gezicht. Ik ga hulp halen.

Frodewine:

(haar met water besprenkelend) Ontwaak, mevrouw, ontwaak.

Godeliph:

(met zwakke stem) Ik hoor muziek. De zingende monniken uit mijn jeugd. Waar is pater Olfredus?

Frodewine:

Hij is hulp gaan halen.

Godeliph:

Ik wil moeder zien. Ik wil vader zien.

Frodewine:

De pater komt terug.

Pater Olfredus:

(terug opkomend) Een bode is op weg naar uw vader. Kom, steun op mij. Broeder Kok bereidt een sterke pap van gerst en haver.

Godeliph:

(tegen een schouder van de pater hangend) Dank u, pater Olfredus.

Pater Olfredus:

Straks ziet gij uw vader weer.

Godeliph:

Zal hij boos op mij zijn?

Pater Olfredus:

Uw levenslot bekommert mij. *(haar recht in de ogen kijkend)* Nog één vraag heb ik op dit moment. Is het wel uw wens een vrouw te zijn? Ik bedoel: met Heer Bertholf lichamenlijk verbonden te zijn?

Godeliph:

(na een lange aarzelings) Ik weet het niet. Soms wens ik het. Soms gruw ik van de gedachte. En God zwijgt als ik het Hem vraag. God glimlacht en komt als een schone en zuivere Jongeling op mij af. Ik voel mij vreemd gelukkig als ik in Zijn armen lig.

Pater Olfredus:

O, mijn God. De weg terug zal lang en hard zijn.

Frodewine:

(angstig) De weg terug?

Godeliph:

Worden we teruggestuurd? Zonder meer teruggestuurd? Pater Olfredus!

Frodewine:

Ik heb angst, mevrouw, ik heb angst.

Pater Olfredus:

Laat ons neerknielen en bidden.

Ze gaan op de knieën zitten, buigen het hoofd en bidden. Het wordt donker.

***T a f e r e e l e l f - in een kamer van Bertholfs burcht
met de troubadour, Bertholf, Acke en Walburgis.***

De troubadour bonkt met de vuisten op zijn vat en slaakt af en toe een rauwe kreet. Ook tijdens het gesprek laat hij deze geluiden af en toe horen, maar dan stiller.

Bertholf:

Van waar komt dat vreemd geluid?

Acke:

Het is uw moeder, Heer Bertholf. Ik heb gedaan wat u mij in Boonen heeft bevolen.

Bertholf:

(bitsig) Wat door graaf en bisschop werd bevolen.

Acke:

Ik heb gepoogd uw moeder met zachtheid en met geduld te overreden. Het is me niet gelukt. Ik heb haar...

Bertholf:

Met geweld?

Acke:

Ja, ik heb haar met geweld moeten dwingen haar intrek te nemen in de zuidelijke toren van het kasteel. Vier dienaressen zijn bestendig bij haar aanwezig, maar kunnen af en toe niet beletten dat ze schreeuwt en met hoofd en vuisten tegen de muren slaat.

Bertholf:

Ze moeten het beletten.

Acke:

Er wordt voor uw goede moeder goed gezorgd, Heer Bertholf, naar het is een zware taak voor deze vrouwen. Uw moeder weigert voedsel en is bijzonder agressief. Ik vrees dat haar geest meer en meer verduisterd wordt.

Bertholf:

Ze heeft voorspeld dat een zwart onheil ons boven het hoofd zou hangen. Een dringende uitweg is nodig. Je zal mij helpen.

Acke:

Zeker, Heer Bertholf.

Bertholf:

Er zal wellicht een tweede man nodig zijn. Nog steeds tevreden over de stalmeester?

Acke:

Hij is betrouwbaar.

Bertholf:

Bereid hem voor op goed nieuws. Voor zijn medewerking zal hij een nieuwe woning en een nieuwe vrouw krijgen. Ik geef hem die Frodewine.

Acke:

Blijft haar vlucht ongestraft?

Bertholf:

Het zal mij verblijden als de stalmeester haar af en toe kastijden zal.

Acke:

Vuist en roede zal hij zeker niet sparen. Hij weet dat het niet verboden is zijn vrouw te slaan en te verwonden, als het maar binnen redelijke perken blijft.

Bertholf:

En als het nodig is zijn perken soms heel breed. Maar eerst wacht je een andere taak. Met de glimlach zal je straks die bende uit Boonen ontvangen. De begeleiders blijven tot morgen. Laat ze met goede indrukken naar hun streek terugkeren.

Acke:

Met hoeveel komen ze?

Bertholf:

(spottend) Die twee wijven hebben acht begeleiders. Het lijkt wel een nieuwe bruidsstoet. *(na een poos)* Zeg aan Vrouw Godeliph dat haar Heer tegen valavond zal thuis zijn.

Acke:

Jawel, Heer Bertholf.

Bertholf:

O, daar komt Walburgis.

Acke buigt voor de binnenkomende Walburgis en gaat af.

Bertholf:

Mijn Walburgis.

Walburgis:

Mijn Bertholf. *(na een poos)* Je ziet er moe uit. Drink wat koel bier.

Bertholf:

(mat) Ja.

Walburgis:

(terwijl ze bier in een beker schenkt) Ik kan zo aan je zien dat het in Boonen zware dagen zijn geweest.

Bertholf:

(na een verfrissende slok bier) Ze hebben me zwaar beledigd. Op alle voorstellen heb ik uiteindelijk een haast onvoorwaardelijk ja gezegd.

Walburgis:

Moéten zeggen.

Bertholf:

Ja. Met mijn moeder als eerste slachtoffer.

Walburgis:

Is ze ziek?

Bertholf:

Alleen een wonder kan haar nog redden. Ik werd gedwongen haar naar een torenkamer te verbannen. Haar geest heeft zich verborgen in een zwarte nacht. Toen ik haar naderde dacht ze dat ik een demon was, een geile duivel die haar met hellezaad bevruchten wou.

Walburgis:

Godeliph wordt dus de nieuwe heerseres.

Bertholf:

Dat werd haar toegezegd.

Walburgis:

En jullie worden ook écht man en vrouw.

Bertholf:

Dat hebben we elkaar beloofd. Voor graaf en bisschop was dit de kern van het probleem.

Walburgis:

Ik ben blij dat ik hier enkele dagen in jouw burcht mocht wonen. Ik ben blij omdat je me straks weer zal bezoeken.

Bertholf:

Dat zal ik blijven doen.

Walburgis:

Toch wordt het nooit meer zoals het vroeger was. Er drijven donkere wolken in je ogen.

Bertholf:

Niet lang meer. Bij elk ja dat graaf en bisschop mij ontfutseld hebben, ontstond een neen, dat omgesmeed werd tot een mes. De belediging zal gewroken worden.

Walburgis:

Neem mij vast. Omarm mij. *(ze drukt zich tegen Bertholf aan)* Voel je geen vreemde spanning in mijn lichaam?

Bertholf:

Ik voel warmte.

Walburgis:

In deze warmte leeft een kind.

Bertholf:

Kijk me aan. Is het waar? Zal er weldra een nieuwe Bertholf geboren worden?

Walburgis:

Ja. *(na een poos)* Moet ons kind een bastaard worden?

Bertholf:

(bitsig) Neen en neen en neen. We trouwen.

Walburgis:

(ontroerd) Bertholf.

Bertholf:

We trouwen.

Walburgis:
Kan het?

Bertholf:
Ik wil het. En niemand zal het ons beletten.

Walburgis:
Wanneer komt die Godeliph terug?

Bertholf:
Ze is op weg.

De troubadour:
*(na het trommelen van een vrolijk deuntje op zijn vat,
met wuivende handen op en neer huppelend)*
Juich, mensen, juich. De bruid keert weer.
Gezeten op hetzelfde trots en sierlijk stappend paard,
op een witte en met bloemen versierde merrie.
En weer is ze getooid met goud en met geflonker
van edelstenen in rood en groen en blauw.
En ze laat een brede glimlach zien.
Een glimlach van hier
tot aan de verste ster.
Lang leve Vrouw Godeliph.

Bertholf:
Ja, ze is op weg. Maar de dag die voor ons ligt is nog van ons. Ze zal op mij zitten
wachten tot het ondergaan van de zon. Ik ga met je mee en blijf de hele dag bij
jou. *(zijn hand op Walburgis' buik leggend)* En bij het nieuwe leven.

Het wordt donker.

***T a f e r e e l t w a a l f - in dezelfde kamer van Bertholfs burcht
met de troubadour, Godeliph en Bertholf.***

*De troubadour trommelt nauwelijks hoorbaar op zijn vat. Godeliph wacht in
spanning op de komst van Bertholf.*

Bertholf:
(opkomend) Godeliph.

Godeliph:
Heer Bertholf.

Bertholf:

Wat ik reeds eerder aan de bisschop heb gezegd, wil ik hier in ootmoed herhalen: ik ben met zonden overladen, ik ben schuldig, in véélvoud schuldig zelfs en ik heb u diep gekwetst. Is vergiffenis mogelijk?

Godeliph:

O mijn Heer.

Bertholf:

Noem mij geen Heer, laat mij uw Bertholf zijn, de liefdevolle gezelschapsgast in uw aardse leven.

Godeliph:

Dit ontroert me zeer. Verwarring en vreugde maken me duizelig.

Bertholf:

Ik heb zwaar misdaan. Vergeef het mij.

Godeliph:

Misschien hebt gij naar slechte raad geluisterd of heeft de duivel uw verstand beneveld.

Bertholf:

Wentel de schuld niet van mij af. Hij drukt zwaar op mijn ziel. Alleen uw liefdevol vergeven kan mij nog redden. Vergeef mij.

Godeliph:

Ik heb zo vaak gebeden, zo vaak de Hemelse Heer gesmeekt om hard en indringend te kloppen op de deur van uw hart. Nu weet ik dat mijn gebeden zijn verhoord. Ik vergeef u graag.

Bertholf:

Kan alles goed worden tussen ons?

Godeliph:

Ons huwelijk is met een onweer gestart. Nu zie ik een regenboog aan de horizon van ons leven. En morgen schijnt de zon.

Bertholf:

(hij gaat bij Godeliph op de knieën zitten en grijpt naar haar handen) Mag ik uw handen in mijn handen nemen? Mag ik ze koesteren, ze kussen?

Godeliph:

O Bertholf.

Bertholf:

Ik heb die handen met harde arbeid gepijnigd en ik heb ze met wonden doorkerfd. Vergeef het mij.

Godeliph:
(*zijn hoofd strelend*) Alles is vergeven, Bertholf.

Bertholf:
Ik wil u in tederheid benaderen. Ik wil uw schuchterheid niet schenden.

Godeliph:
Gij zijt niet meer als vroeger. Uw wilde driften zijn gekoeld. Ik weet wat ik de bisschop heb beloofd. Met Gods hulp zal ik mijn belofte houden.

Bertholf:
Wie vrouw is en zich voor de man niet geheel en al opent, mishaaft God.

Godeliph:
Ja. Dat heeft de bisschop gezegd. En ik aanvaard het. God zal mij de weg wijzen.

Bertholf:
Een nieuwe bruidsnacht wacht ons. Nodig mij uit.

Godeliph:
(*met wat benepen stem*) O Bertholf.

Bertholf:
(*rechtstaand*) Hand in hand wandelen we naar dit nieuwe begin. Kom. Leg uw mooi en edel hoofd tegen mijn schouder.

Godeliph:
(*wat schuchter het hoofd tegen hem leggend*) O Bertholf.

Bertholf:
In de bruidskamer zullen we ons naast elkaar neerleggen. In duisternis en stilte zal ik u beroeren. (*hij doet nu reeds wat hij zegt straks te zullen doen*) Ik zal uw lange zwarte haren strelen, met de toppen van de vingers zal ik uw voorhoofd aftasten en dan uw wangen en de tederheid van uw lippen.

Godeliph:
O Bertholf. Het beeft en siddert in mijn lichaam. Laat ons eerst samen bidden.

Bertholf:
Ja.

Ze staan met gesloten ogen en gevouwen handen naast elkaar. De troubadour slaat een vreemde roffel op zijn vat. Bertholf opent één oog en beloert Godeliph.

Bertholf:
(*na een poos*) O mijn God, ik dank U. Ik dank U, God. Ik dank U voor de weg die Ge ons wijst.

Godeliph:
(*nadat ze pas nu de ogen heeft geopend*) Heeft God u iets gezegd?

Bertholf:

(met vals pathos) Ik zag Zijn Hand die naar een weg wees. En boven die weg kwam Zijn Stem uit de wolken. En de Stem zei: dit is de weg die tussen heden en verleden ligt. Het is deze weg die naar de toekomst leidt.

Godeliph:

Is de weg smal en moeilijk?

Bertholf:

De Hand van de Heer wees mij toen een woning aan de rand van het Wijnendaalse Bos. En de Stem zei: daar woont een vrouw, de weduwe van een dapper strijder voor christelijke waarden. Zij bezit een deel van de doek, waarmee Veronica het gelaat van Jezus-Christus-mijn-Zoon heeft afgedroogd. Deze doek zal uw Godeliph ontsluiten.

Godeliph:

Als God mij opent, dan komt alles goed.

Bertholf:

Stuur Godeliph naar deze vrouw, zei de Stem van God. Laat haar vlak voor de dag der volle maan en in haar witte bruidskleed de weg naar Wijnendale gaan. Bij het eerste kraaien van de haan moet ze de vrouw vragen de doek op haar hoofd te leggen.

Godeliph:

(met gesloten ogen, in extase) Ja. God wenkt mij. Ik zie Zijn Hand die wijst.

Bertholf:

Hij wijst naar het Wijnendaalse Bos. En God zei nog: laat haar door twee van uw beste dienaren vergezellen.

Godeliph:

Wanneer is het volle maan?

Bertholf:

Ik wou dat het reeds morgen was. Maar het duurt nog ruim een week.

Godeliph:

Nog zo lang?

Bertholf:

Het is de wil van God. Maar vrees niet. Ik zal uw dagen en nachten niet verstoren. We zullen elke dag en elke nacht een uur kuis en vredig naast elkaar liggen, als Christus en Veronica.

Godeliph:

(verheugd) O ja. *(na een poos)* Wie gaat met mij naar het Wijnendaalse Bos?

Bertholf:

Mijn beste dienaren. Hofmeester Acke, de eerste in rang. En de stalmeester; Lantbert is zijn naam. Zijn goede vrouw is onlangs overleden. Hij is een braaf en zeer gedienschtig weduwnaar.

Godeliph:

Het is de beste keuze.

Bertholf:

Ja. Slaap wel, mijn Godeliph.

Godeliph:

Slaap wel, mijn man, mijn Heer, mijn Bertholf.

Ze gaan hand in hand af. De troubadour trommelt heel zachtjes op zijn vat. Het wordt donker.

T a f e r e e l d e r t i e n - bij de burch van Bertholf en op weg naar het bos met de troubadour, Acke, Lantbert, Godeliph en de twee kraaien.

De troubadour heeft zich met takken getooid en trommelt zachtjes, maar in een wat gejaagd ritme op zijn vat. Af en toe imiteert hij het verre huilen van een wolf. Acke komt in de slechts door maanlicht beschenen ruimte op en klopt drie maal op een wand.

Acke:

(bijna fluisterend) Lantbert, ik ben het. Acke.

Lantbert:

(opkomend) Is het voor vannacht?

Acke:

Ja.

Lantbert:

Ik ben klaar.

Acke:

Je weet wat er te doen is. Wat je nog niet weet: er zit een goede beloning aan vast. Op mijn aanbeveling zal Heer Bertholf voor jou een nieuwe woning laten bouwen en krijg je ook een nieuwe vrouw.

Lantbert:

(verrast) Een nieuwe woning en een nieuwe vrouw. Hehe. Kan ik gebruiken.

Acke:

Ik zal uiteraard van mijn voorrechten gebruik maken. De dag voor het huwelijk zal de nieuwe vrouw mij toebehoren.

Lantbert:

Hehe. Hoort er bij.

Acke:

En wie zou het kunnen zijn?

Lantbert:

Hehe. Als ze maar een goede kont heeft en hard kan werken.

Acke:

Ze heet Frodewine.

Lantbert:

(verrast) Dié?

Acke:

Ja. Daar snak je van naar adem.

Lantbert:

(naar adem snakkend) Ja.

Acke:

En als ze stout is, klopt er dan maar eens goed op.

Lantbert:

Hehehehehe. Zal ik doen. Van een goede klop worden de wijven nog beter.

Acke:

Je mag mij danken voor mijn aanbeveling.

Lantbert:

Ja. Bedankt.

Acke:

Kom. We gaan.

Lantbert:

Ik volg.

Acke klopt drie maal op een andere wand.

Acke:

Mevrouw Godeliph.

Godeliph:

(opkomend, gekleed in haar witte bruidskleed) Is het tijd?

Acke:

Ja, mevrouw. (*naar Lantbert wijzend*) Dit is Lantbert, de stalmeester.

Lantbert:

(*zijn muts afnemend*) Een goede vroege morgen, Mevrouw.

Acke:

We zijn klaar om u naar het Wijnendaalse Bos te vergezellen.

Godeliph:

Ook ik ben klaar.

De troubadour wordt bos - hij loopt heen en weer en zwaait met takken. Af en toe huilt hij als een wolf.

Godeliph:

Zijn er wolven in de buurt?

Acke:

God zal ons beschermen en de wolven op afstand houden.

Lantbert:

Ze huilen ver van ons.

Acke:

Langs waar wij gaan, is het spoor van de wolf nooit gezien.

De troubadour laat de wolven luider huilen.

Godeliph:

Het is een vreemd geluid. Als ik niet zulke trouwe begeleiders had, zou angst mij nu bekruipten.

Acke:

(*schijnbaar bezorgd*) Mevrouw bibbert.

Godeliph:

De nacht is fris. Ik heb het koud.

De troubadour zwaait wat harder met de takken.

Acke:

Hier begint de vlakke weg tussen het kasteel en de rand van het bos. De winden hebben hier vrij spel.

Lantbert:

Als mevrouw mijn halsdoek wenst...

Acke:

O ja. De sjaal van Lantbert zal mevrouw tegen de kou beschermen. Lantbert, leg de sjaal in de nek van mevrouw Godeliph. Ik zal u helpen, Edele Vrouw. Goed rond de hals leggen - géén zuchtje koude wind komt er nog door. *(met plotse stemverheffing)* En nu trekken, Lantbert, trekken, trekken.

De troubadour wankelt, laat de takken langzaam zakken en verschuilt zich dan achter zijn vat. Godeliph valt met een zachte, maar gesmoorde kreet neer. Acke en Lantbert gaan op de knieën zitten om de wurging te voltooien.

Lantbert:

Is ze dood?

Acke:

Waarschijnlijk wel. De laatste fase van ons plan moet zekerheid geven.

Lantbert:

Morgen moet men zeggen: de sukkel is verdronken.

Acke:

Pak haar voeten vast.

De twee mannen dragen Godeliph naar de rand van de scène.

Lantbert:

Zouden we haar kleed niet eens opheffen? Ik heb nog nooit een adellijke kont gezien.

Acke:

Die ziet er niet anders uit dan de kont van de dorpse wijven.

Lantbert:

Hoe weet gij dat?

Acke:

Bek toe.

Lantbert:

(mompelend) En toch zou ik ze eens willen zien.

De twee mannen leggen Godeliph op de grond en duwen haar met de voeten nog wat verder.

Acke:

Gelukkig staat er nogal wat water in de beek. Duw op haar kop en op haar buik.

Lantbert zet zich op de knieën en duwt op Godeliph.

Acke:

Duwen. Duwen. Haar kop onder water houden.

Lantbert:

(na een poos) Nu is ze verzopen.

Acke:

De rest is voor Heer Bertholf. Als straks de zon opkomt, zal hij hartverscheurend wenen en zich van verdriet de haren uit het hoofd rukken.

De kraaien komen met luid gekras op.

Lantbert:

Kraaien, verdomme. Zo vroeg in de morgen.

De kraaien vallen de twee mannen aan, porren met stokken in hun rug en slaan er mee op hun hoofd. Acke en Lantbert slagen er niet in de woedende kraaien van zich af te duwen.

Acke:

(schreeuwend) Ze pikken verdomme de oren van onze kop.

Lantbert:

En het is nog zo donker.

Acke:

Je ziet die beesten niet eens.

De troubadour slaat een donderslag op zijn vat. Meteen fladderen de twee kraaien luid krassend af. Daarna is het een poos vreemd stil.

Acke:

Van waar kwam die plotse donder?

Lantbert:

(onnozel rondkijkend) En die kraaien zijn plots weg.

Acke en Lantbert blijven verbijsterd en versteend staan. Ze hebben de ogen gesloten en zien niet dat de troubadour Godeliph in de armen neemt. Hij draagt haar naar het voorste deel van de scène, toont haar aan het publiek en blijft er een lange tijd mee staan. In stilte en tot het donker wordt.

T a f e r e e l v e e r t i e n - i n e e n k a m e r v a n B e r t h o l f s b u r c h t m e t d e t r o u b a d o u r , B e r t h o l f , A c k e , G o d e l i p h e n d e t w e e k r a a i e n .

Bertholf zit met het hoofd in de handen te wachten op de terugkeer van Acke. Godeliph staat in haar witte bruidskleed naast de troubadour, maar Bertholf ziet

haar niet. Hij hoort alleen haar stem. De troubadour slaat een luide donderslag op zijn vat.

Bertholf:

(opkijkend - in zichzelf) Het dondert. Zouden Acke en Lantbert hun taak al voltooid hebben?

Godeliph:

Luister, Bertholf.

Bertholf:

(verwonderd) Godeliph?

Godeliph:

Luister. De Stem van God spreekt nu echt.

De troubadour:

(met een harde stem) Alle vochten in het hoofd van uw moeder zijn nu gedroogd. Ook in uw lichaam zullen de vochten langzaam verdrogen.

Bertholf:

Waanzin. Dit is geen Stem, dit is een kwade droom.

Godeliph:

Luister.

De troubadour:

Het kind van de door u bevruchte vrouw zal het licht niet zien.

Bertholf:

(ontzet) Zal het blind zijn?

Godeliph:

Tot duizend jaar na mijn dood zullen al wie radeloos en al wie ziek zijn, zich komen laven aan het water waarin ik mijn laatste adem blies.

Bertholf:

(met aandrang) Zal mijn kind blind zijn ?

De troubadour:

Kruip op uw knieën tot aan de rand van het Wijnendaalse Bos.

Godeliph:

Kruip voor de ogen van al uw horigen naar het Wijnendaalse Bos. Misschien komt dan de redding. Ik zal wat zonlicht plukken uit het water van de beek. Met dat waterlicht kunnen de ogen van het kind geopend worden.

Bertholf:

Kruipen? Ik, kruipen?

De troubadour:
Kruip naar het Wijnendaalse Bos.

Bertholf:
Dat kan ik niet. Niemand kan dat van mij eisen.

De troubadour klopt op zijn vat.

Bertholf:
Is daar iemand?

Acke:
(*nog buiten*) Ik ben het, Heer Bertholf. Acke.

Bertholf:
De deur is open. Kom binnen.

Acke komt op. Zijn hoofd en handen zijn bebloed.

Bertholf:
(*Acke met enige verbijstering bekijkend*) Bloed. Wat is er gebeurd?

Acke:
De opdracht is vervuld, Heer Bertholf. Maar kraaien hebben ons overvallen.

Bertholf:
Ik heb een rare droom gehad. Heb jij het horen donderen?

Acke:
Het heeft kort en vreemd gedonderd.

Bertholf:
(*mompelend*) En toch was het een droom. (*na een poos*) En Lantbert?

Acke:
Ook hij is door de kraaien toegetakeld.

Bertholf:
Ga naar zijn woning. Verzorg elkaars wonden. En verzin een aanvaardbare uitleg.

Acke:
Jawel, Heer Bertholf. Verder is alles in orde. Vrouw Godeliph ligt in de beek.

Bertholf:
(*mat*) Ja. Tot straks.

Acke:
(*afgaand*) Tot straks, Heer Bertholf.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
(*opkijkend en even wachtend tot ze misschien méér zegt*) Die stem. Ik zal er mijn oren voor sluiten. Hoor je dat, Godeliph? Ik zal er mijn oren voor sluiten. En jouw God de Vader zal je wel temmen. Hij is tenslotte ook een Man, een die met Eva en andere wijven al heel wat narigheden heeft gehad. (*denkt even na*) Wat zei ze ook weer over dat water in de beek? Duizend jaar lang. Wonderwater. (*met een cynisch lachje*) We gaan dat water duur verkopen. En als het heel veel opbrengt, bouwen we als dank een grote kerk. Ter ere van God en Godeliph. In het voorportaal kunnen we misschien wondersjaaltjes verkopen. Tegen keelpijn. Ik zal er met de bisschop over praten. Ook voor hem is geld belangrijker dan een Godeliph.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
(*ook langgerekt*) Jaha!

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
Zwijg. Je bent een droom en ik zal je uit mijn dromen verbannen.

De kraaien komen op en fladderen geruisloos tot achter de rug van Bertholf. Godeliph zet zich nonchalant naast hem op de tafel.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
(*verschrikt opkijkend*) Nu is het net alsof ze naast me staat.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
En ze zegt het met die tergende glimlach van haar.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
Zwijgen, zeg ik.

Godeliph:
(*traag en langgerekt*) Bertholf.

Bertholf:
(roepend) Wanneer houdt dat op?

De kraaien:
Nooitenoit.

Bertholf:
Nooitenoit?

De kraaien:
Nooitenoit.

Godeliph:
(traag en langgerekt) Nooitenoit, Bertholf.

Bertholf:
(kreunend) Zwijg.

De kraaien:
Nooitenoit. En nooitenoit en nooitenoit. En nooitenoit.

Godeliph:
(traag en nog meer langgerekt) Bertholf.

Bertholf:
Ik ga hier weg.

Hij staat recht, wil afgaan, maar botst tegen de kraaien die hem roerloos en als koude standbeelden bekijken. En die dan - begeleid door de trommelende troubadour - met dikke stokken beginnen te zwaaien. Bertholf wijkt achteruit, zakt in elkaar, kruipt dan op de knieën in de richting van het publiek. En schreeuwt zijn waanzin uit. De nog steeds op de tafel zittende Godeliph bedekt haar aangezicht met beide handen.

Godeliph:
Kom, duisternis. Omring mij als een zon van eeuwig licht.

Het wordt langzaam donker. Alleen Godeliph zit nog in een sterke lichtbundel. Na een laatste waanzinnige schreeuw zakt de nauwelijks zichtbare Bertholf in elkaar. De troubadour trommelt bijna onhoorbaar zacht op zijn vat. In een vertraagde beweging gaat Godeliph af. Met haar verdwijnt ook het laatste licht.

h e t d o e k v a l t